

korporacemi dle uznávacího aktu správního, zůstávají však korporacemi soukromými, s právy majetkovými, jichž dosud jako veřejné korporace nabyly; o výkonu jich náboženství platí ustanovení §-u 122. ústavy.

C) Velmi pochybno jest, zda tím, že nová náboženská vyznání nemohou býti již uznávána, pozbyly předpisy zvláštních zákonů o zákonně uznaných společnostech.

Sem patří jednak předpisy trestního zák. rakouského § 122b, 302 b, 303 (ve znění zákon. ze dne 20. února 1919 č. 111 sb. z. a n.), jednak zákony mezikonfesijsní, totiž v zemích historických zákon ze dne 25. května 1868 č. 19 ř. z. (změněný zákonem ze dne 15. dubna 1920 č. 277 sb. — (Sr.: Österr. Staatswörterbuch, II. svazek, článek Hennerův Interkonnessionelle Verhältnisse), v území Slovenska zákon. čl. LIII : 1868, XXXII : 1894, XLIII : 1895. (Sr.: Eisenmann. Le regime de l'Etat et l'eglize en Hongrie.)

Všechny tyto zákony mají na mysli pouze církve uznané (recepované). Uznaných církví jako zvláštní kategorie dle naší ústavy však již není, nýbrž trvají nadále jen náboženské společnosti, jež jsou sobě před zákonem a tedy i v poměru k sobě, pokud byl zákonem upraven, na roveň postaveny. Proto nutno souditi, že předpisy mezikonfesijsních zákonů a předpisy trestní vztahují se nyní zásadně na všechny náboženské společnosti, pokud ovšem skutková podstata těch-kterých předpisů toto rozšíření dovolí.

In concreto vzejdou ovšem četné pochybnosti, jež bude museti praxe odstraňovati. V zájmu bezpečnosti právní by bylo proto velmi účelno poměry mezikonfesijsní vzhledem k novým poměrům nově zákonem upravit.

Dr. Štefan Benko odb. radca.

Úkoly administratívneho úradníctva na Slovensku.

Výstavba nášho štátu sa dokončuje. Jej základné piliery stoja pevne, odolávajúc či skrytým či otvoreným búrkam a útokom vnútorným a zahraničným a pokračujúc neodolateľnou silou ku konečnému cieľu : ku kultúrnemu, hospodárskemu a sociálnemu blahobytu občianstva.

Budova je v základe hotová — je solídna a masívna. Jej kontúry sa jasne ukazujú a po namáhavej, historickej práci zakladateľov štátu vidíme dnes tisíce a tisíce rúk pracovať na jej dokončení.

Tábor týchto pracovníkov, — týchto neznámych vojakov, — ichž mena nebudú sa skvieť na pamätných doskách, — rekrutuje sa z tisíc a tisíc malých ľudí, stojacích vo verejnej službe administratívnej, kultúrnej, hospodárskej a sociálnej, ktorých spoločná denná práca je pre pevnú štátnu štruktúru nie menej významná, než bola historická práca zakladateľov.

A v tejto čulej, až zimničnej práci vidíme stáť v prvom fronte pracovníverejnej správy, a to v užšom smysle slova : administratívnych úradníkov

Neni a nemôže byť mojim úmyslom bagatelizovať alebo zatlačovať výkony iných odborov štátnej správy, súdnictva, kultúrnych, hospodárskych a sociálnych bojovníkov. Ovšem nepopierateľný a samozrejný fakt je v živote moderného štátu, že činitelia verejnej správy sú povolani v prvom rade viesť úspešný národno-kultúrny, hospodársky a sociálny vývoj toho-ktorého štátu.

Vyplýva to zo samej povahy administratívy, ktorá je výkonnou mocou štátnej vôle a jej nositeľkou, počnúc od najvyšších centrálnych činiteľov až po obecného notára.

Riadna organizácia administratívy znamená, že táto je stálym pozorovateľom verejného života štátu a jeho občanov vo všetkých jeho zjavoch. Ona je tým najcitlivejším seizmografom štátneho života. Ona drží ruku stále na tepne štátneho organizmu a musí pocítiť aj tú najslabšiu jeho poruchu.

Tieto okolnosti vyhradily administratívne úradníctvu v každom modernom štáte predné miesto, a v dôsledku toho uvalily na neho najťažšie ale aj najvznešenejšie úkoly.

„Honor publicus“ a stupňovaná prestíž administratívneho úradníctva viazaná je — čo *conditio sine qua non* — na výkon povinností nie len úradných, ale aj na výkon povinností národne-kultúrnych, spoločenských a sociálnych. Príkladné vykonávanie administratívy je pre úradníka púha pragmatikálna povinnosť, — na Slovensku čakajú na neho krome toho ešte i ďalšie úkoly.

O týchto úlohách by som chcel niekoľko slov prehovoríť.

*

Aby sme mohli na budúce povolanie slovenského úradníckeho sboru lepšie posvietiť a ukázať cestu, ktorou musí on kráčať, musíme stručne pripomenúť, — keďže je to už dnes verejnosti dostatočne známe — onen administratívny systém a ony politické a osobné složky, ktoré pred prevratom mali vplyv na administratívu uhorskú.

Administratívny úradnícky sbor bývalého Uhorska (a terajšieho Maďarska !) bol privilegizovaným monopolom jedinej spoločenskej triedy maďarskej, takzvaných gentrikov. Táto trieda držala celý administratívny aparát hermeticky uzavrený a iným vrstvám neprístupný. Najvyššie centrálné úrady verejnej správy (takmer všetky ministerstvá), župné a okresné úrady boli dominiom tejto triedy. Uhorský úradnícky almanach vykazuje v prevažnej čiastke šľachtické mená.

Skromný prielom do šľachtického sboru administratívneho úradníctva bol z milosti tohoto sboru trpený jedine v mestskej a obecnej správe, kde mohli zaujať im prepustené pozície aj živly občianske.

Udržanie sa stoličnej kliky na čele administratívy cez celé stolia až do poslednej doby takzvaného „ústavného kráľovstva“ (alkotmányos királyság) umožnené bolo uhorským systémom pri ustanovovaní administratívnych úradníkov. Tento systém, spočívajúci čiastočne na menovacom práve hlavného župana, čiastočne na olygarchickom charaktere župného zastupiteľstva (virilismus !) nedobytne zabezpečoval supremaciu gentrikov v obsadení administratívnych úradov.

Akú duševnú, morálnu, kultúrnu a politickú povahu, aké sociálne smýšľanie a aké odborné schopnosti mal tento sbor?

Objektívna kritika musí uznať, že práve k vôli zachovaniu zovňajšej autority snažila sa uhorská administratíva vykynožiť podľa možnosti korupciu. Ovšem kultúrna kvalita úradníkov bola jednostranná, ich ponímanie a prevádzanie sociálnych úkolov voči občianstvu bolo strannícke a nedemokratické a ich odborné vzdelanie naprosto slabé.

Celá ich výchova, ich tradicionálne duševné a spoločenské zvyky znemožňovali zavedenie demokratizmu do verejnej správy. Oni neboli starostlivými vodcami im svereného ľudu — oni boli oligarchami v najhoršom smysle slova

A práve tá okolnosť, že verejná správa bola asylom pre všetkých — či súcích či nesúcich — členov jednej favorizovanej triedy: dôsledne zapríčiňovala duševnú a odbornú degeneráciu tohoto sboru a nebudila v ňom snahu za vyšším odborným vzdelaním.

Nemožno tajiť, že uhorský administratívny sbor mal a má aj dnes niekoľko vynikajúcich pracovníkov v modernom a europskom smysle slova. A títo už dávno konštatovali, že uvedené vady uhorskej administratívy — a to v prvom rade oligarchické slozenie administratívneho sboru, ich odborná slabosť a nedemokratické prevádzanie aj tých najlepších zákonov neodolateľne privedú verejnú správu uhorskú do zkazy.

Bolo aj urobené viac pokusov na zlepšenie uhorskej správy*) no radikálna reforma administratívy — teda zoštátnenie úradníckeho sboru — zostala do dnes len pium desiderium. A to nielen pre odpor konzervatívnej verejnej mienky, ale hlavne preto, ponač uhorský administratívny sbor stál s celým svojim duševným, kultúrnym a spoločenským ustrojením v prvom šiku veľkomaďarskej a maďarizačnej štátnej ideí. On bol aj v tých najvzdialenejších „národnostných“ kútoch predným šíriteľom a strážcom jednotného štátu maďarského.

Administratívni úradníci uhorskí — jako členovia starých maďarských alebo pomaďarčených šľachtických rodín: boli prirodzenými a najvýbornejšími rozširovateľmi maďarskej národnej expanzivity; takže na príklad oni stáli na čele všetkých krajinských alebo župných kultúrnych spolkov (Fmke, Dmke, Emke, atď.)

*

Štátnym prevratom celý tento protidemokratický systém bývalej uhorskej pseudosamosprávy so svojimi odborne slabými konservatívnymi, — voči požiadavkom moderného administratívneho ducha ľahostajnými reprezentantmi patri už minulosti.

Čs. vláda pristúpila už dávnejšie k prípravám likvidácie tohoto systému a práve stojíme pred skutočnou a úplnou likvidáciou.

Prevedenie našej administratívnej reformy leží v posledných výkonoch na slovenskom administratívnom sbore. V jeho rukách spočíva, či sa mŕtvému zákonu reformy dostane skutočného života!

Tento úradnícky sbor stojí pred úlohami pre slovenský národ a pre celú republiku mimoriadne významnými.

* Maďarská vláda predložila práve teraz parlamentu návrh radikálnej župnej a obecnej reformy. Ovšem treba vyčkať s istým skepticizmom budúci osud tohoto návrhu.

Čaká na neho v prvom rade úloha národne-kultúrna.

A v tom ohľade stoja pred nim aj tie najväčšie prekážky.

Vieme, že složenie slovenského administratívneho sboru je dnes až príliš rozmanité.

Má ešte v sebe reprezentantov uvedeného už systému uhorského, — v theoretickej a praktickej administratívnej vede viac-menej obratných, ale od porozumenia nových požiadavkov a demokratického citu ďaleko stojacich. Má oduševnených pracovníkov mimo slovenských zemí a sice pracovníkov pravým demokratizmom naplnených a theoreticky dokonale vstrojených ovšem tu na Slovensku ešte vždycky nie dosť udomácnených; a konečne má v administratívnom theoritickom a praktickom umení nováčkov!

Teda každá z tých troch složíek má defekt, a tento defekt je najbadaateľnejší a najhlbši po stránke národno-kultúrneho spoluúčinkovania, akože postaví administratívny úradnícky sbor tak rozmanitého charakteru do jedného bojovného frontu pre národno-kultúrnu ideu?

Odpoveď na to neni ťažká, keď aj jej uskutočnenie potrvá dlhší čas. Pred očima máme osvedčený maďarský príklad, ktorý nám zrejme ukazuje metodu a smer, ako sa má vložiť slovenská administratíva do služby národno-kultúrnej štátnej idej.

Keďže bolo možné uhorskému štátnemu aparátu za pomerne krátku dobu (50—60 rokov) vzbudíť svojou dôslednou školskou a spoločenskou výchovou mládeže, potom prilákaním do verejnej služby — spojenej s tým najrôznejšími výhodami — pocit spolupatričnosti k jednotnej uhorkej národnej idej aj v srdciach uhorských štátnych občanov cudzieho pôvodu (Slovákov, Nemcov atď.), prečo by sme pochybovali, žeby sa nepodarilo pri analogickom postupe spojiť do jedného tábora našej národno-kultúrnej idej úradníka Čecha, Slováka, ba aj toho pomaďarčeného Slováka?

Máme hŕstku ľudí — ktorých počet sa zo dňa na deň rozmáha — v administratívnom úradníckom sbore vo všetkých odvetviach verejnej správy; nech sa chytia títo nositelia národnej kultúry v kruhu ich teritoriálnej a úradnej pôsobnosti do práce, a keďže oni žijú *tesne s ľudom a pre ľud*, za krátky čas môžu sa divy vykonať!

Nech organizujú po celom Slovensku župné a iné lokálne kultúrne spolky, nech sa postavia na ich čelo a úspech je zabezpečený! Druhá úloha slovenského administratívneho úradníka je sociálne rázu.

V tom ohľade musí byť pred nami príklad uhorského administratívneho systému priamo odstrašujúci. Dostatočne známa je rabulistika maďarských publicistov a štátnikov, že v „ústavnom kráľovstve uhorskom“ užívali všetci štátni občania *stejně* politické práva bez rozdielu na *stav, vierovyznanie a národnosť*.

Dejiny bývalého Uhorska z posledných 60 rokov, priebeh politického života v legislatíve v municipiách a v obciach, vylúčenie občanstva nemaďarského pôvodu a pracujúceho ľudu z verejného politického života, odnímanie tých najprimitívnejších — a zákonmi zabezpečených — politických práv skrze administratívne úrady celým kategoriam občanstva: sú jasným dôkazmi, že príslušníci bývalého Uhorska *neužívali ani stejné politické ani stejné sociálne práva*.

A keď pod tlakom vyspelosti a sebedomia ľudu postupom času dostal sa aj do uhorského „Corpus juris hungarici“ — v tom ohľade voľakaj politický alebo sociálny pokrok : konservatívna štruktúra uhorskej administratívy vedela vždy jeho uskutočnenie zahatiť poľahke zpotvorit.

Nechcem sa široko rozpisovať o tom, že úradné a spoločenské styky medzi nižšími vrstvami ľudu — a to hlavne v takzvaných národnostných územiach — a reprezentantmi uhorskej administratívy upomínajú na stredoveké otroctvo.

Ústava a demokratické zákony Čs. republiky dávajú slovenskému administratívemu sboru plnú možnosť, ba nakladajú mu za povinnosť sociálne a spoločensky čo najužšie pritiahnúť k sebe, vziať pod svoju ochranu cez toľko stáletí zanedbaný slovenský ľud, zahojiť utrpené rany, povýšiť jeho biedny sociálny stav, vzbudíť jeho ľudské sebedomie a dôveru oproti štátu a zákonom.

Nech sa považuje slovenský administratívny úradník, a to hlavne v tých najnižších, odvetviach v kruhu jeho pôsobnosti za *otca jemu sverenej rodiny*; a nech si vytkne slovenský administratívny sbor za svoju najvznešenejšiu úlohu rozkvet duševného, telesného blahobytu každého člena tejto rodiny.

Dr. Bořivoj Pekárek, mistotaj. nejv. s.

Zajištění půdy drobným pachtýřům. (zákon ze dne 27. května 1919, číslo 318 sb. z. a. n.)

Účelem tohoto článku jest obeznámiti právníky na Slovensku s judikaturou nejvyššího soudu, pokud jde o výklad svrchu uvedeného zákona pokud se týče novel k němu vydaných. Č. 247/1920, č. 311/1920 a č. 166/1921 Sb. z. a n. Uvedena budou jak rozhodnutí uveřejněná (s označením, kde vyšla), tak i neuveřejněná a to v pořadí paragrafovém.

1. Z. č. 318/1919 Sb. z. a n.

První návrh podán členy N. S. Prokúpkem a spol. (tisk. 455 zasedání N. S. r. 1919), pak následoval vládní návrh (tisk. 909 téhož zasedání) a zpráva výboru pro reformu pozemkovou a výboru právního (tisk. 1099 téhož zasedání). Žádný z těchto návrhů pokud se týče zprávy neobsahuje bližšího odůvodnění. V N. S. přijat návrh z. dle výborové zprávy v prvním i druhém čtení dne 27. května 1919 po řeči Dra Viškovského (těsnopisecká zpráva o 55. schůzi N. S., str. 1593—1596).

§ 1., odst. 1.

1. »Pachtem« myslí se skutečné obdělávání a užívání pachtovního pozemku, nikoliv již pouhé uzavření pachtovní smlouvy. (R. I. 119/22.)

2. Rozhodno, zda pachtýř v den vyhlášení z. č. 318/19 byl »skutečně« pachtýřem, nestačí, byl-li jím formálně. (R. II. 474/21.)

3. Dání do pachtu (podpachtu) nemusí se státi výslovně, nýbrž i činy konkluderními. (R. z. 30./VI., R. I. 414/20.)